

رونق روی کاغذ، بحران در واقعیت؛ اقتصاد رضاشاه زیر سایه کمبود ارز

۴ اسفند ۱۴۰۴ ساعت ۱۵:۵۷

در حالی که برخی مورخان از دوران رضاشاه به عنوان عصر «ثبات و شکوفایی اقتصادی» یاد می کنند، اسناد کنسولی آمریکا نشان می دهد پشت این تصویر درخشان، بحرانی از کمبود ارز، توقف پرداخت ها و تورم مواد غذایی پنهان بود؛ بحرانی که نظام اقتصادی ایران را به مرز فروپاشی نزدیک کرد.

برخی از کارشناسانی تاریخی در دیدگاه های جانبدارانه معتقدند وضعیت اقتصادی مردم در دوره رضاشاه در بهترین شکل خود قرار داشت. به اعتقاد این کارشناسان، رضاشاه نه تنها کشور را از سقوط سیاسی نجات داد بلکه به اقتصاد نیز رونق تازه ای بخشید. اما برخلاف این دیدگاه، کشور در دوره رضاشاه نیز با مشکلات عدیده اقتصادی همراه بود:

«گوردن پی. مریام پس از اجرای کنترل های ارزی و تجاری جدید از کمبود شدید ارز، افزایش قیمت مواد غذایی در داخل کشور، و «قیمت های شوکه کننده» مواد غذایی وارداتی گزارش می دهد. چند ماه بعد، کرین گزارش می دهد که بانک ملی ایران عملاً پرداخت برات های ارزی را متوقف کرده است؛ در حالیکه کمیسیون کنترل اسعار خارجی تعداد زیادی مجوز ارزی برای واردکنندگانی که تعهدات ریالی لازم را انجام داده بودند، صادر کرده بود. ولی برات ها قابل وصول نبودند زیرا بانک ها موجودی ارزی نداشتند. بنابراین، اگرچه ظاهراً بانک ملی پرداخت برات ها را متوقف نکرده است، وضعیت کنونی عملاً معنایی بجز توقف ندارد. البته بانک ملی از پرداخت برات ها خودداری نمی کند، ولی به بهانه های مختلف و گاه واهی مثل اینکه مدارک کافی نیست و یا هر چیز دیگری که به ذهنش برسد واردکنندگان را سر می دواند. این کنسولگری در طول هشت ماه گذشته پیشنهاد تعلیق اعطای تسهیلات اعتباری از هر نوع به واردکنندگان ایرانی صرف نظر از اعتبار آن ها را داشته است؛ زیرا این خطر جدی وجود دارد که پرداخت ها به دلیل وضعیت نامناسب ارز به تعویق بیفتند. اوضاع مدام وخیم تر می شود و امید است که شرکت های آمریکایی سیاستی را که به آن ها توصیه شده است، اتخاذ کنند. به عقیده ناظران ذینفع در تهران، دولت باید یا واردات رسمی را بقدری کاهش بدهد که ارز بیشتری برای پرداخت های تجاری معوقه باقی بماند، یا بدهی ها یش را استمهال و یا وام های جدیدی از خارج استقراض کند.»

منبع: محمدقلی مجد، رضاشاه و بریتانیا بر اساس اسناد وزارت خارجه آمریکا، مترجم مصطفی امیری، تهران، موسسه مطالعات و

پژوهش های سیاسی، ۱۳۸۹، ص ۴۳۶

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/50299/رونق-روي-کاغذ-بجرا-واقعيه-اقتصاد-رضاشاه-زير-سايه-کمبود-ارز>